

บทที่ 5

การเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนปากคลองวัดประดู่ จ.ราชบุรี

ศักยภาพของชุมชนปากคลองวัดประดู่

5.1 แนวความคิดในการอนุรักษ์ชุมชนปากคลองวัดประดู่

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาแนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนนั้นมีองค์ประกอบในการสร้างแนวคิดมาจาก

ความหมายดั้งเดิมของพื้นที่ โดยนำความหมายในด้านสถานที่ตั้งของชุมชนที่เป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางน้ำ ที่จะไปยังตลาดน้ำหรือชุมชนริมน้ำโบราณ และชุมชนที่อยู่อาศัยโบราณ โดยจะพิจารณาเชื่อมโยงพื้นที่ชุมชนริมน้ำแห่งอื่นที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงด้วยแม่น้ำแควอันเนื่องมา คลองวัดประดู่ คลองวัดปราโมทย์ แม่น้ำแม่กลอง คลองบางนกแขวก เป็นต้น

ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ที่ต้องการให้อนุรักษ์ชุมชนริมน้ำและองค์ประกอบสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพราะนอกจากเป็นชุมชนการค้า แล้วยังเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่มีผู้อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง และรู้สึกภาคภูมิใจที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เรือนแถวริมน้ำ และ ต้นยางนาทั้งสามต้นในชุมชน

การพัฒนาพื้นที่บนศักยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนปากคลองวัดประดู่ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างมูลค่าพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสร้างรายได้ให้กับผู้อยู่อาศัยในชุมชนและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำ

การอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชุมชนปากคลองวัดประดู่ องค์ประกอบที่ก่อเอกลักษณ์ของชุมชน อันได้แก่สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง การใช้งานในปัจจุบันและส่วนของพื้นที่ในชุมชนที่มีวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำ รวมถึงการอนุรักษ์ในด้านความหมายของพื้นที่

โดยสามารถนำเสนอเป็นแนวความคิดหลักในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนปากคลองวัดประดู่

5.1.1 แนวคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเรือนแถวและสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของชุมชน จากความหมายดั้งเดิมของชุมชนเรือนแถวริมน้ำในอดีตคือการเป็นย่านการค้าและพื้นที่อยู่อาศัยของผู้ประกอบการค้า แต่ในปัจจุบันการยุติของกิจการค้าแต่ยังคงเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่มีความต่อเนื่องของชุมชนความต้องการส่วนหนึ่งของชุมชนคือต้องการอยู่อาศัยในชุมชนนี้ แต่ในปัจจุบัน ในบริเวณกลุ่มอาคารเรือนแถวริมน้ำ กำลังประสบปัญหาการเสื่อมสภาพของวัสดุซึ่งต้องการดูแลรักษาให้สามารถใช้งานต่อไป รวมทั้งมีความต้องการในการปรับปรุงและต่อเติมพื้นที่ใช้สอยภายในซึ่งแนวทางในการดำเนินการคือจัดทำแนวทางในการอนุรักษ์สภาพทางกายภาพของชุมชนและสภาพแวดล้อม รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการต่อเติมอาคาร

และปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายในสถาปัตยกรรมเรือนแถว การจัดทำมาตรการในการพัฒนาพื้นที่ที่จะส่งผลกระทบต่อเอกลักษณ์ของชุมชน

5.1.2 แนวคิดในการจัดทำโครงการเชื่อมโยงชุมชนริมน้ำโบราณ

จากลักษณะที่ตั้งของตลาดน้ำปากคลองวัดประดู่เป็นจุดเชื่อมโยงทางการค้าทางน้ำกับตลาดน้ำแห่งอื่นทั้งในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม คุณค่าของชุมชนและความหมายของที่ตั้งชุมชนเพื่อเป็นจุดศูนย์กลางรวบรวมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่คลองประดู่และแม่น้ำแควอ้อมเพื่อนำไปขายยังตลาดอัมพวา ตลาดบางนกแขวก จากลักษณะวิถีชีวิตในอดีตที่ใช้เส้นทางน้ำในการสัญจร การเลือกก่อตั้งชุมชนทางการค้าจะต้องสะดวกในการเดินทางจากการนำสินค้าทางการเกษตรมาแลกเปลี่ยนและการจัดทำทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตในอดีตผ่านเส้นทาง การติดต่อทางน้ำระหว่างชุมชนตลาดน้ำของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่จะเวียนค้าขายเพราะเนื่องจากตลาดน้ำแต่ละแห่งจะมีกานัดตลาดที่ไม่ตรงกัน ทำให้สามารถทำการค้าได้ตลอดมีการกำหนดหมายตลาดนัดโดยใช้ข้างขึ้นข้างแรมเป็นตัวกำหนด ซึ่งกลุ่มคนที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าเรือพายเท่านั้นที่จะค้าขายหมุนเวียนตามตลาดนัด ส่วนร้านค้าบนฝั่งจะทำหน้าที่รวบรวมสินค้าทางการเกษตรไปค้าขายยังกรุงเทพและจังหวัดราชบุรี จากสภาพที่ตั้งของชุมชนนั้นเดิมเป็นย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งในพื้นที่คุณค่าทางด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมในพื้นที่ คือการเป็นพื้นที่ตลาดน้ำ และความหมายของพื้นที่ที่เกี่ยวกับทำเลที่ตั้งและวิถีชีวิตชุมชนการค้าริมน้ำคือการเป็นชุมทางที่เป็น จุดเชื่อมโยง ระหว่างตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำบางนกแขวกซึ่งจากประตูน้ำบางนกแขวกสามารถลัดไปออก ตลาดน้ำดำเนินสะดวกซึ่งเมื่อไปตามคลองดำเนินสะดวกสามารถเดินทางไปยังกรุงเทพ ซึ่งจากชุมชนตลาดน้ำปากคลองวัดประดู่ไปยังอัมพวาจะใช้เส้นทางตามน้ำแควอ้อมไปออกที่จุดบรรจบของแม่น้ำแม่กลองซึ่งคลองอัมพวาจะอยู่เยื้องกับจุดบรรจบแม่น้ำแควอ้อมและแม่น้ำแม่กลอง ส่วนเส้นทางจากตลาดปากคลองวัดประดู่ที่จะไปยังตลาดน้ำบางนกแขวก ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันแต่อยู่บนแม่น้ำคนละสายคือตลาดปากคลองวัดประดู่อยู่บนแม่น้ำแควอ้อม ส่วนตลาดบางนกแขวกอยู่บนแม่น้ำแม่กลองแต่ด้วยลักษณะที่ตั้งที่มีทางลัดเชื่อมโยงเส้นทางแม่น้ำสองสายเข้าด้วยกันด้วย คลองวัดปราโมทย์ และเส้นทางตามคลองวัดประดู่สามารถเดินทางไปยังอ่าวไทยและบ้านเขาอีสาร ได้ด้วยลักษณะของพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงการสัญจรทางน้ำ การพัฒนาชุมชนริมน้ำต่างเหล่านี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นการจัดทำเพียงตลาดน้ำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมนั้นสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนเฉพาะกลุ่มในพื้นที่ และเป็นเพียงองค์ประกอบส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ ช่วยเสริมบรรยากาศให้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตริมน้ำคือการเชื่อมโยงพื้นที่ ชุมชนตลาดน้ำหลายแห่งในพื้นที่ โดยการใช้แม่น้ำลำคลองนอกจากจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาพื้นที่ตลาดน้ำที่ทำการเชื่อมโยงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำในอดีตที่แม่น้ำ เป็นเส้นทางสายหลัก ซึ่งจะส่งผลดีทั้งในด้านการทำให้คนในพื้นที่กลับมาให้ความสำคัญกับแม่น้ำลำคลองทั้งใน

ด้านคุณภาพน้ำ และการเดินทางทางน้ำซึ่งมุมมองที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการเข้าถึงชุมชน ตลาดน้ำด้วยเส้นทางเรือ จะได้พบกับบรรยากาศอาคารริมน้ำ วัดดั้งเดิมในพื้นที่ที่ตั้งอยู่ตามแนว แม่น้ำและลำคลองเพราะเป็นสถานที่สาธารณะที่จะต้องเข้าถึงโดยสะดวกจึงปลูกสร้างตามแนว แม่น้ำซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีอายุเป็นร้อยปี บ้านเรือนริมน้ำ สวนผลไม้ ซึ่งเป็นบรรยากาศของชุมชน ริมน้ำที่ยังคงหลงเหลืออยู่ที่ลุ่มน้ำแม่กลอง โดยใช้ตลาดน้ำทั้งสามแห่งดังกล่าวซึ่งเคยเป็นจุด เชื่อมโยงทางการค้า ทางน้ำ มาเป็นจุดเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ จะทำให้คนที่สนใจ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำของที่ราบลุ่มภาคกลางได้เห็นภาพรวมของวิถีชีวิตริมน้ำ และสร้างคุณค่า ให้กับกลุ่มสถาปัตยกรรมริมน้ำซึ่งแต่ละแห่งต่างมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ตลาดบางนกแขวก เป็นจุดที่มีประตูน้ำเก็บค่าผ่านทางเรือพามาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลก ทางลัดไปยังดำเนินสะดวก ตลาดอัมพวาเป็นสถานที่ประสูติของรัชกาลที่ 2 ตลาดปากคลองวัดประดู่ มีจุดเด่นที่ต้นยางนา ขนาดใหญ่ที่อยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถว และเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนปากคลองวัดประดู่

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือพื้นที่ที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจากอดีตที่ใช้เส้นทางสัญจรทางเรือ กลุ่มสถาปัตยกรรมจึงตั้งถิ่นฐานไปตามแนวแม่น้ำแควอ้อมและคลอง วัดประดู่ ส่วนในภายหลังการพัฒนาพื้นที่ด้วยเส้นทางถนนสาย 3088 การปลูกสร้างอาคารจึงตั้ง ถิ่นฐานไปตามแนวถนน จึงทำให้พื้นที่ที่มีคุณค่าของชุมชนจะอยู่ในบริเวณริมน้ำ การเปลี่ยนแปลง ทางด้านการใช้งานพื้นที่ภายในชุมชนเป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่อาศัยอย่าง ต่อเนื่อง การดำเนินการในเรื่องการควบคุมการใช้พื้นที่ ในส่วนที่จะส่งผลต่อภาพรวมของพื้นที่ ริมน้ำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ภายในชุมชน จึงควรเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ ให้อยู่ในแนวทาง โดยใช้มุมมองของพื้นที่ภายในชุมชนเรือนแถว เพื่อจะรักษาแนวเส้นขอบฟ้าเมื่อ มองจากที่โล่งในส่วนของทางเดินเรียบคลองวัดประดู่และมุมมองจากสะพานข้ามคลองวัดประดู่ซึ่ง จะเห็นภาพมุมสูงของชุมชนการปลูกสร้างอาคารด้านหลังต้องทำการควบคุมในด้านสีของหลังคา ขนาดของอาคารโดยใช้ขนาด และรายละเอียดของสี ของอาคารเรือนแถวเป็นเกณฑ์ โดยมาตรการ ในการควบคุมเรื่องการใช้พื้นที่ การปลูกสร้างอาคารใหม่โดยต้องเป็นไปในแนวทางการขอความ ร่วมมือในการปลูกสร้างอาคารใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดทัศนคติต่อพื้นที่ริมน้ำว่าเป็นส่วนสร้างปัญหา กับการดำเนินชีวิตภายในชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ที่ต้องเป็นบริเวณควบคุมการปลูกสร้างและต่อ เดิมอาคารซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์ และพื้นที่ ส่วนอื่น ควรอนุญาตให้มีการ เปลี่ยนแปลงและปลูกสร้างอาคารได้

5.2.1. การอนุรักษ์และพัฒนา สถาปัตยกรรมและชุมชน

เนื่องจากลักษณะ ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ปากคลองวัดประดู่ส่วนหนึ่งอยู่ที่สถาปัตยกรรมเรือนแถว ซึ่งในส่วนของสถาปัตยกรรมในแต่ละหลัง เป็นการปลูกสร้างตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถาปัตยกรรม อาจไม่มีความน่าสนใจในส่วนรายละเอียดแต่ความสำคัญอยู่ที่ความต่อเนื่องของกลุ่มสถาปัตยกรรมริมน้ำและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่นทางเดินที่มีหลังคา คลุมและภาพรวมของสภาพที่ตั้ง การที่จะคงรักษาคุณค่าภายในชุมชน จำเป็นต้องรักษาความต่อเนื่องของพื้นที่อาคารริมน้ำ และในพื้นที่ส่วนอื่นสถาปัตยกรรมเป็นในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางและอาคารทั่วไป การควบคุมการเปลี่ยนแปลงของอาคารที่มีคุณค่าในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถว โดยสามารถแบ่งกลุ่มอาคารที่จะต้องทำการอนุรักษ์และควบคุม โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

การควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอาคารเรือน เป็นการควบคุมอาคารที่จะปลูกสร้างใหม่ในอนาคต

กลุ่มอาคารที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์ กลุ่มอาคารเรือนแถวริมแม่น้ำแควอ้อมและริมคลองวัดประดู่

1) พื้นที่บริเวณที่ต้องควบคุมการปลูกสร้างและต่อเติมอาคาร

เนื่องจากกลุ่มเรือนแถวริมน้ำ สภาพบรรยากาศและมุมมองจะเกิดในส่วนของพื้นที่ทางเดินส่วนกลางของชุมชน องค์ประกอบของพื้นที่ภายในกลุ่มเรือนแถว ทั้งส่วนของพื้นที่ค้าขายภายในร้านค้าเนื่องจากลักษณะการใช้งาน ในปัจจุบันจะเปิดประตูร้านค้าทั้งหมดทำให้พื้นที่ส่วนค้าขายเป็นที่ว่างที่เชื่อมต่อกับทางเดินส่วนกลาง และ มุมมองจากพื้นที่ภายในเส้นขอบหลังคาของเรือนแถวเป็นเส้นขอบฟ้าของชุมชนที่ไม่ควรถูกรบกวนด้วยการต่อเติมอาคารและการปลูกสร้างอาคารใหม่ (Roy Worsket, 1970: 190) ซึ่งในส่วนของพื้นที่ที่ต้องดำเนินการควบคุมการเปลี่ยนแปลง รูปแบบด้านหน้าอาคาร ขนาดของอาคาร ความสูงของอาคารที่ปลูกสร้าง(ภาพที่ 5.1)

แนวเส้นอาคาร (façade line) การรักษาความต่อเนื่องด้านหน้าของสถาปัตยกรรมไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนของความต่อเนื่องของสถาปัตยกรรมและการปรากฏของฉากหลังของอาคารที่จะปลูกสร้างใหม่ ซึ่งในการกำหนดการควบคุมการปลูกสร้างอาคารด้านหลังจะคำนึงจากมุมมองด้านบน(จากสะพานทางเข้าชุมชน)และการรบกวนจากมุมมองภายในโครงการ กำหนดให้ความสูงของอาคารที่ปลูกสร้างในบริเวณพื้นที่ด้านหลังอาคารเรือนแถวควรเป็นอาคารชั้นเดียวมีความสูงไม่เกินความสูงของเรือนแถวด้านหน้า

รูปร่างและรูปทรง (Form and massing) การรักษารูปทรงของหลังคา ที่มีความต่อเนื่องโดยใช้องศาเดียวกันในการปลูกสร้างในส่วน ของหลังคาแบบจั่วจะมีการทำองศาในขนาด

เดียวกันคือ 30-45 องศา รวมทั้งขนาดของหลังคาให้ใช้ขนาดความกว้างของช่วงหลังคาของอาคาร เรือนแถวเป็นเกณฑ์ เรือนแถวจะมีความกว้างของตัวอาคารไม่เกิน 8 เมตรและ ในการทำหลังคาคลุมพื้นที่ว่าง รูปแบบหลังคาไม่ขัดแย้งกับอาคารเดิมซึ่ง มีแบบหลังคาปั้นหย่า หลังคาจั่วและหลังคาจั่วแบบทรงไทย การใช้วัสดุการมุงหลังคากระเบื้องว่าวหรือกระเบื้องซีเมนต์สีขาว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะหลังคาของกลุ่มอาคารเดิม

ความสูง (height) การควบคุมความสูงเฉลี่ยของอาคารเพื่อรักษาความต่อเนื่องของตัวอาคารเรือนแถวและเป็นแนวทางในการปลูกสร้างอาคารหลังใหม่ ความสูงรวมหลังคาต้องมีความสูงไม่เกิน 6 เมตร

รายละเอียดและจังหวะ(Detail and Rhythm) องค์ประกอบในรูปด้านของเรือนแถวซึ่งส่วนที่ปรากฏ และสัมพันธ์กับทางเดินเรียบคลองได้แก่ลักษณะของประตูบานเพ็ชรม และตู้ขายสินค้าแบบติดตายภายในร้าน การต่อเติมของอาคารในส่วนของงานระบบในอาคาร จากการสำรวจยังไม่พบอาคารเรือนแถวหลังไหน ติดตั้งระบบปรับอากาศ อาจเพราะเนื่องจากสภาพที่ตั้งตามธรรมชาติ ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำทางธรรมชาติ ล้อมรอบด้วยสวนและอยู่ภายใต้ร่มไม้ใหญ่ ลักษณะช่องเปิดของอาคารต่อเติมใหม่ อาคารที่ต่อเติมใหม่ด้านหลังนั้นจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของพื้นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ในด้านความสูงของอาคารและขนาดของความกว้างอาคารและหลังคา รวมทั้งการใช้วัสดุมุงหลังคา ในการจัดช่องเปิดของอาคาร อาจใช้ช่องเปิดที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกับอาคารเดิม วงกบหรือบานกรอบควรทำจากวัสดุที่ทำด้วยไม้

2) แนวทางในการอนุรักษ์และและพัฒนาพื้นที่เรือนแถวริมคลองวัดประตูและแม่น้ำแควอันม

- อาคารที่มีความสำคัญในพื้นที่เป็นอาคารประเภทอาคารเรือนแถว ที่ในปัจจุบันยังคงมีการใช้งานอาคารอย่างต่อเนื่องจากผู้ใช้อาคารดั้งเดิมในการดำเนินการอนุรักษ์จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือตั้งนั้นการอนุรักษ์และปรับปรุงต้องสามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบันของผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมและเอื้อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงสภาพอาคารดั้งเดิม โดยมีหลักเกณฑ์คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพื้นที่อนุรักษ์จะต้องรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อมุมมองเห็นจากคนภายนอกชุมชน แต่อนุญาตให้มีการปรับปรุงและต่อเติมอาคารโดยจะมีแผนในการดำเนินการต่อเติมและซ่อมแซมอาคารเรือนแถวริมน้ำทั้งหมดโดยต้องรักษาความต่อเนื่องของอาคารให้คงอยู่ ในส่วนการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้สอยภายในการรักษาเอกลักษณ์ของการวางผังอาคารที่มีแบบแผนในการวางแปลนอาคารดั้งเดิมที่เป็นส่วนเปิดโล่งออกสู่พื้นที่ว่างส่วนกลางของชุมชน สรุปคือการรักษาคุณค่าของอาคารดั้งเดิมแต่ต้องสามารถตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันโดยมีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการ

การปรับปรุงและซ่อมแซม การควบคุมเรื่องสีของวัสดุในส่วนของการต่อเติมอาคาร และ ประเภทของวัสดุที่จะต้องทำการต่อเติมในส่วนของอาคารเก่า และสีที่ใกล้เคียงกับวัสดุดั้งเดิมของพื้นที่ รูปแบบขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมภายนอกได้แก่ ประตูบานเพ็ญมด้านหน้าอาคาร ส่วนของหลังคาควรใช้หลังคาที่สอดคล้องกับหลังคาเดิมเป็นเกณฑ์การต่อเติมอาคาร

โครงสร้าง เนื่องจากเป็นอาคารที่ก่อสร้างด้วยไม้และอยู่ในบริเวณริมน้ำความเสียหายที่ปรากฏให้เห็นในด้านความทรุดโทรม จะเป็นปัญหาซึ่งเกิดจากส่วนของโครงสร้างฐานรากของอาคารบางหลัง ซึ่งคุณค่าของสถานที่เกิดจากเอกลักษณ์ในด้านการจัดที่ว่างภายในและความต่อเนื่องที่มีลักษณะร่วมเหมือนกันและแตกต่างจากเรือนแถวแห่งอื่น แต่ในส่วนโครงสร้างอาคารนั้นไม่ได้มีคุณลักษณะที่โดดเด่นแนวทางในการปรับปรุงส่วนของโครงสร้างคือ มีเป้าหมายให้อาคารมีความแข็งแรง และยังคงรักษาลักษณะของที่ว่างภายในได้ ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติการรังวัดอย่างละเอียด ในการซ่อมแซมส่วนโครงสร้าง

ส่วนวัสดุผนังหลังคา ปัญหาในปัจจุบันคือการเปลี่ยนแปลงและการซ่อมแซม หลังคาจะเปลี่ยนแปลงประเภทของวัสดุผนังหลังคาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบหลังคา ซึ่งแนวทางในการซ่อมแซมควรรักษาแนวองศาเดิมของหลังคาไว้และซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้นกับส่วนโครงสร้างหลังคา จากนั้นใช้วัสดุผนังหลังคาในรูปแบบเดิม ซึ่งได้แก่ กระเบื้องว่าว หรือกระเบื้องซีเมนต์ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทางทะแยง มีขนาดประมาณ 24 ซม. x 24 ซม. สีขาว

ส่วนของพื้นผนัง ฝ้าเพดาน และประตูของอาคารซึ่งทำด้วยไม้สัก ไม่มีปัญหาการเสื่อมสภาพ ซึ่งจากลักษณะโดยทั่วไป จะทำการลงน้ำยาดูแลรักษาเนื้อไม้เคลือบผิวภายนอก เป็นสีเนื้อตามธรรมชาติ ไม่ควรทาสี และรักษารูป

การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยภายใน การควบคุมการเปลี่ยนแปลงในส่วนของพื้นที่ชายดั้งเดิมของอาคารเรือนแถวการควบคุมในเรื่องสีของวัสดุภายในและประเภทของวัสดุที่จะต้องทำการซ่อมแซมต้องใกล้เคียงกับวัสดุดั้งเดิมและในส่วนของอาคารที่มีห้องบรรพบุรุษในพื้นที่ส่วนกลางควรทำการอนุรักษ์พื้นที่ส่วนนี้ควบคู่ด้วยเพราะเป็นองค์ประกอบของภาพรวมพื้นที่ภายในชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวจีน เพราะเนื่องจากพื้นที่ภายในส่วนค้าขายเป็นพื้นที่เปิดโล่งสู่ทางเดินเรียบคลองลักษณะการใช้งานของพื้นที่ในส่วนค้าขายดั้งเดิมของชุมชนเมื่อเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่อยู่อาศัยแล้วยังคงมีลักษณะการใช้งานของพื้นที่ในส่วนโรงค้าขายดั้งเดิมมักปรับเป็นพื้นที่ นั่งเล่นและช่วงเวลากลางวันจะเปิดประตูบานเพ็ญมทั้งหมด เปิดโล่งพื้นที่ห้องนั่งเล่นออกสู่ทางเดินเรียบคลองวัดประดู่ ซึ่งจากลักษณะการใช้งานในปัจจุบันผู้อยู่อาศัยจะเปิดด้านหน้าอาคารทั้งหมดในช่วงเวลากลางวัน พื้นที่ส่วนของห้องโรงกลางจึงมีผลต่อภาพรวมของชุมชน

การเปลี่ยนแปลงในส่วนของการต่อเติมภายในเรือนแถวเก่า ควรจะทำการรักษาเอกลักษณ์ด้านการจัดที่ว่างภายใน เมื่อมองจากทางเดินริมน้ำ โดยทำการเชื่อมต่อพื้นที่ด้านหลังผ่านห้องนอนด้านข้าง ห้องโถงตั้งแทนบุขาบรรพบุรุษเท่านั้น เพื่อรักษาสภาพเดิมของที่ว่างภายในไว้ แต่ยังสามารถกันพื้นที่ให้เกิดความเป็นส่วนตัว ต่อเนื่องจากที่ว่างเดิมของอาคารเรือนแถว

การต่อเติมของอาคารในส่วนของงานระบบในอาคาร จากการสำรวจยังไม่พบอาคารเรือนแถวหลังไหน ติดตั้งระบบปรับอากาศ อาจเพราะเนื่องจากสภาพที่ตั้งตามธรรมชาติ ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำทางธรรมชาติ ล้อมรอบด้วยสวนและอยู่ภายใต้ร่มไม้ใหญ่

5.3 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่อนุรักษ์

5.3.1 โครงการแก้ปัญหาหน้าในแม่น้ำ ลำคลอง เน่าเสีย

ปัญหา จากปัญหาสภาพแวดล้อมบริเวณกลุ่มเรือนแถวปากคลองวัดประดู่ ที่ประชาชนในพื้นที่ต่าง तरहกันและมีความต้องการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือปัญหาน้ำในแม่น้ำแควอ้อมและคลองวัดประดู่ ซึ่งเกิดจากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน

แนวคิด เนื่องจากสาเหตุประการหนึ่งประชาชนที่มีความจำเป็นต้องใช้แม่น้ำลำคลองในปัจจุบันมีจำนวนไม่มากผลกระทบที่เกิดขึ้นเหมือนเป็นปัญหาของคนเฉพาะกลุ่ม การทำให้คนจำนวนมาก तरहกันถึงคุณค่าของแม่น้ำ ลำคลองซึ่งมีความสัมพันธ์กับการก่อตัวของชุมชนโบราณในอดีต การสร้างคุณค่าให้แม่น้ำลำคลองเป็นส่วนหนึ่งที่ทุกคนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของน้ำ โดยทำโครงการเชื่อมโยงพื้นที่ทางวัฒนธรรมซึ่งจะมีที่ตั้งตามจุดตัดแม่น้ำลำคลองที่สำคัญ และการท่องเที่ยวในเชิงเกษตรของพื้นที่สวนผลไม้ริมแม่น้ำแควอ้อม ด้วยการเดินทางทางเรือ เป็นการใช้องค์ประกอบทางธรรมชาติซึ่งมีอยู่แล้วก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนกลับมาสู่วิถีชีวิตริมน้ำและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของพื้นที่ ทำให้เกิดมูลค่าทางด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มคนจำนวนมากตามแนวแม่น้ำแควอ้อมและแม่น้ำแม่กลองซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของการฟื้นฟูชีวิตให้กับแม่น้ำ ลำคลอง

ข้อเสนอแนะ 1). การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยการใช้เรือ เพื่อการออกกำลังกาย พายเรือคายัค และการพายเรือรูปแบบโบราณที่มีอยู่หลากหลายและมีประโยชน์การใช้งานที่แตกต่างกัน มาสร้างกิจกรรมในแม่น้ำให้เป็นการพักผ่อนและการออกกำลังกายโดยการใช้น้ำ ลำคลองและผสมผสานกับวิถีชีวิตริมน้ำในอดีต

2). มาตรการความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยว เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ชูชีพเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมี การบรรทุกนักท่องเที่ยวไม่เกินจำนวนที่เรือสามารถรองรับน้ำหนัก

3). ปัญหาหมอกภาวะด้านเสียงจากเรือหางยาวเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคุม

4). ปัญหาการกัดเซาะตลิ่งของคลื่นจากเรือหางยาวและการขับเรืออย่างระมัดระวัง

5). การใช้เรือกระแซงหรือเรือชนสินค้าโบราณนำนักท่องเที่ยวเข้ามายังแม่น้ำแคว

อ้อม สร้างบรรยากาศและรบกวนสภาพแวดล้อมน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเรือหางยาว

5.3.2. โครงการปรับปรุงพื้นที่ทางเดินริมคลองวัดประดู่และแม่น้ำแควอ้อม

ส่วนของพื้นที่โล่งสาธารณะที่เป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ลักษณะของพื้นที่ทางเดินริมน้ำซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลางที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนทั้งในด้านลักษณะการใช้งาน การใช้งานในปัจจุบันมีการใช้พื้นที่เป็นเหมือนส่วนหนึ่งของพื้นที่พักผ่อนหน้าเรือนแถวในแต่ละห้องโดยการจัดพื้นที่เพิ่มเติมจากส่วนทางเดินเป็นพื้นที่พักผ่อนส่วนกลางที่จะสามารถนั่งเล่นของคนในบ้าน และเป็นสถานที่พบปะพูดคุยของชาวชุมชน ในส่วนของการใช้งานเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนจะเป็นทางเดินสาธารณะที่จะไปสู่บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมน้ำซึ่งเป็นกลุ่มอาคารที่สร้างโดยยึดแนวลำน้ำ เป็นเกณฑ์และนอกจากนั้นยังเป็นทางขึ้นลงไปสู่แม่น้ำลำคลอง โดยจะมีบันไดทำนํ้าอยู่หน้าเรือนแถวทุกหลัง ในส่วนของการใช้งานในอดีตจะเป็นพื้นที่ค้าขายของคนลาวจากสี่แยกห้วยซิ่นสีห์ หายของป่ามาขายซึ่งที่อื่นจะไม่มีลักษณะการใช้งานในรูปแบบนี้ (สุวัฒน์ ลิ้มธัญลักษณ์ สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2548)ซึ่งทางเดินสาธารณะจะมีตั้งแต่ในส่วนทางเดินเรียบคลองวัดประดู่และทางเดินเรียบแม่น้ำแควอ้อมซึ่งจากการพัฒนาพื้นที่ ทางเดินเรียบแม่น้ำแควอ้อมเป็นทางเดินที่ทำการปลูกสร้างเป็นทางเดินคอนกรีตเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ภายในชุมชนเพื่อต่อเชื่อมไปยัง พื้นที่ส่วนราชการ อำเภอวัดเพลง ซึ่งส่วนต่อเติมที่เป็นทางเดินคอนกรีตการออกแบบทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้งานที่เป็นเพียงทางเดินส่วนกลาง การเว้นระยะห่างจากฝั่งประมาณ 1 เมตร ทำให้การใช้งานแม่น้ำลำคลองของที่พักอาศัยเป็นไปอย่างยากลำบากจากการสังเกตการใช้งานจากบ้านเรือนริมน้ำการลงไปใช้แม่น้ำจะต้องรอดใต้สะพานทางเดิน เพราะเนื่องจากจุดขึ้นลงแหล่งน้ำ ไม่ได้อยู่หน้าอาคารทุกหลัง ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการใช้งานพื้นที่ทางเดินส่วนกลางน่าจะส่งผลต่อความสะดวกของการใช้แม่น้ำลำคลองโดยมีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการอนุรักษ์

1). ในส่วนของพื้นที่ที่เป็นองค์ประกอบเอกลักษณ์ของชุมชนที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์จะดูแลเพื่อให้สามารถตอบสนองการใช้งานในปัจจุบันโดยยังคงรักษา ลักษณะการใช้วัสดุสีในส่วนองวิธีการก่อสร้าง เป็นการทำตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

2). ในส่วนของพื้นที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่ยังต่อเชื่อมกับทางเดินเก่าจะทำการปรับให้กลับเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ริมน้ำโดยนำหลักการใช้งานของทางเดินริมคลองวัดประดู่คือเป็นสถานที่พักผ่อนและพบปะพูดคุย และเป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างแม่น้ำลำคลองและบ้านเรือนริมน้ำ ในส่วนของบ้านริมน้ำจะใช้ลักษณะของการทำศาลาทำนํ้ามาเป็นแนวทางในการปรับปรุง

ดังนั้นควรมีการปรับปรุงพื้นที่โดยแบ่งตามความแตกต่างของวิธีในการดำเนินการคือ

1). ส่วนที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์เพื่อให้คงสภาพเดิม

ทางเดินเรียบคลองวัดประดู่ จะเป็นการรักษาวัสดุพื้นทางเดินที่ใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการปูพื้นทางเดิน และระเบียงไม้ริมน้ำ คงการใช้วัสดุให้ใช้ไม้เป็นหลักในการต่อเติมซ่อมแซม ในส่วนโครงสร้างของทางเดินริมน้ำด้านล่างสามารถใช้วัสดุที่มีความแข็งแรงและเหมาะสม เช่นเสาคอนกรีต

หลังคาคลุมแนวทางเดิน วัสดุที่ใช้ อาจปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลังเรือนแถวเก่าที่ใช้กระเบื้องว่าวเป็นวัสดุมุงหลังคา ส่วนโครงสร้างรับหลังคาให้ใช้เสาวางตามแนวจังหวะการก่อสร้างดั้งเดิมหรือปรับให้ได้ระยะใกล้เคียงเพื่อความเหมาะสมทางด้านความแข็งแรงของโครงสร้าง

2). ส่วนที่ต้องปรับปรุงการออกแบบทางเดินคอนกรีตเพื่อให้ออกแบบกับวิถีชีวิตริมน้ำด้วยแนวทางดังนี้

ทำทำน้ำขึ้นลงแม่น้ำที่ด้านหน้าอาคารริมน้ำ เป็นบันไดทำน้ำ และบริเวณทำน้ำควรนำราวกันตกอลูมิเนียมออกตามระยะทำน้ำด้านหน้าอาคาร

สะพานเชื่อมเข้าไปยังตัวอาคารริมน้ำ ควรใช้ลักษณะของศาลาทำน้ำเป็นแนวทางในการออกแบบคือนอกจากจะมีทางเดินเข้าควรเพิ่มเติมส่วนนั่งเล่น และเพิ่มซุ้มหลังคาคลุมพื้นที่ทางเข้าและส่วนนั่งเล่น วัสดุที่นำมาใช้ ควรใช้ไม้เป็นวัสดุทำที่นั่งพักผ่อนและราวระเบียงศาลา

5.4 การจัดทำแนวทางส่งเสริมความหมายของพื้นที่ของชุมชนปากคลองวัดประดู่

โครงการเชื่อมโยงชุมชนริมน้ำโบราณ

วิถีชีวิตริมน้ำ จากจุดเริ่มต้นของการก่อตัวของชุมชนริมน้ำปากคลองวัดประดู่เป็นจุดร่วมของการค้าทางน้ำ ทั้งการใช้พื้นที่ในแม่น้ำแควอ้อมและคลองวัดประดู่เป็นจุดรวมตลาดนัดทางน้ำ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่เรือนแถวสองฝั่งคลอง ที่ทำการค้าที่ขผลทางการเกษตรกับตลาดน้ำ โดยในส่วนของทางเดินเรียบคลองวัดประดู่และแม่น้ำแควอ้อมจะมีชาวลาวหาบของป่ามาขายเพื่อมาแลกเปลี่ยนกับของที่มาจากสวนและสินค้าจากทะเล คลองวัดประดู่สามารถเชื่อมกับชุมชนริมทะเลสาบ และปากน้ำ แม่กลอง จึงมีสินค้าจากพื้นที่ชายทะเลนำมาขาย ในวันที่มีตลาดนัดปากคลองวัดประดู่ จะเป็นวันขึ้น 3 ค่ำ ขึ้น 9 ค่ำ ขึ้น 14 ค่ำ แรม 3 ค่ำ แรม 9 ค่ำ แรม 14 ค่ำ ตลาดนัดทางน้ำที่นี่มีเรือแน่นคลองจนไม่สามารถเอาพายจุ่มน้ำได้ต้องใช้วิธีจับเรืออีกลำถัดไป (สะพานสัมพันธ์ กุมภาพันธุ์ 2548) ส่วนคนที่หาบของมาขายก็แน่นชนิดจนมีคำกล่าวว่ามีคนเดินตลาดนัดปากคลองวัดประดู่แล้วระวังจะตาบอดเพราะโดนไม้คานที่มตา(สุวัฒน์ ลิ้มธัญลักษณ์สัมพันธ์สัมพันธ์ มกราคม 2548) มีทั้งชาวบ้านมาซื้อสินค้า และ พ่อค้าแม่ค้าต่างแลกเปลี่ยนสินค้ากันเอง ซึ่งเป็นที่แปลกใจว่าเมื่อมี กิจกรรมค้าที่ตีเช่นนี้ทำไมถึงมีการทำการค้าเพียงแค่ หกวันเท่านั้นในหนึ่งเดือนสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากพ่อค้าแม่ค้าต่างต้องเวียน ไปตามตลาดนัดแห่งอื่นในพื้นที่ ตลาดอัมพวา

ตลาดบางนกแขวก เป็นต้น ซึ่งการเดินทางของพ่อค้าแม่ค้าตลาดนัดบางส่วนใช้เรือพายเป็นหลัก แสดงว่าระยะทางของที่ตั้งชุมชนต้องที่มีการเชื่อมโยงทางกายภาพ

ปัญหา จากการศึกษาปัญหาที่ประชาชนอยากให้ดำเนินการแก้ไข ที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่เป็นองค์ประกอบหลักของชุมชน คือปัญหาน้ำในแม่น้ำลำคลองเสียจากการปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานน้ำตาลซึ่งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องทำให้แม่น้ำ ลำคลองกลับมามีประโยชน์และสร้างคุณค่า สูพื้นที่สองฝั่งคลอง ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการอนุรักษ์นอกจากจะต้องดำเนินการด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ปัญหาทางกายภาพซึ่งการจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนของชุมชน การที่จะดำเนินการอนุรักษ์ชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ จากประชาชนในพื้นที่ ตามแนวคิด สามประการในการ อนุรักษ์ชุมชน คือ ต้องอยู่อาศัยได้ เมื่อดำเนินการอนุรักษ์ชุมชนแล้ว จะต้องสามารถเป็นที่อยู่อาศัยได้อย่างต่อเนื่องของผู้อยู่อาศัยดั้งเดิม ความสะอาดของสภาพแวดล้อม ปัญหาของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่ต้องการการแก้ไขเพราะเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของชุมชน

ปัญหา ด้านสถาปัตยกรรมและชุมชน ปัจจุบันเกิดการเสื่อมสภาพ ของสถาปัตยกรรมซึ่งแนวทางในการปรับปรุงสภาพพื้นที่และสถาปัตยกรรมเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินการ ด้านการบูรณะสภาพทางกายภาพของชุมชน ซึ่งการสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน นั้นจะต้องทำให้ คุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อชุมชนและพื้นที่

ปัญหา ทางด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ซึ่งได้แก่การเน่าเสียของแม่น้ำแควอ้อม คลองวัดประดู่ การปล่อยน้ำเน่าเสีย จากโรงงาน การสร้างโครงการ ที่ทำให้เกิดความสำคัญกับแม่น้ำลำคลอง เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวหลักที่สร้างรายได้ให้กับ จังหวัด น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการคืนชีวิตให้กับแม่น้ำลำคลอง

ในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้วิถีชีวิตดั้งเดิม ที่สัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ที่มีแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก เป็นแนวคิดหลักในการดำเนินโครงการบนศักยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นควรจะทำให้คุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมและชุมชน คุณค่าทางด้านความหมายดั้งเดิมของพื้นที่ การจัดทำโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมในพื้นที่และสอดคล้องกับความหมายดั้งเดิมของชุมชนนับเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการที่จะช่วยแก้ปัญหาในชุมชน

แนวความคิด การเชื่อมโยงทางกายภาพ ของชุมชนซึ่งถ้าพิจารณาถึงโครงสร้างด้านจินตภาพของชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของ องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของพื้นที่ โดยใช้โครงสร้าง หลักด้านเส้นทางการสัญจรทางน้ำ(path) ชุมทาง (node)และย่าน (district) การค้าทางน้ำ ซึ่งเป็นลักษณะร่วมอันเกิดจาก โครงสร้างด้านเส้นทางของชุมชน ส่งผลต่อวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันของชุมชนในพื้นที่นี้ การนำสิ่งที่ เป็นลักษณะร่วมของชุมชนโบราณในพื้นที่และ

วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ทางกิจกรรมของชุมชนริมน้ำ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่มีจุดกำเนิดจากวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งเริ่มจาก แม่น้ำลำคลอง มาสร้างแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการใหม่ บนพื้นฐานของเอกลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

เส้นทางเชื่อมโยงตลาดโบราณ เมื่อพิจารณาจากแผนที่เส้นทางและการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่และรวบรวมสินค้าทางการเกษตรไปขายยังกรุงเทพซึ่งช่วงเวลานั้นการเดินทางด้วยเรือเป็นการเดินทางที่สะดวกที่สุด แนวทางในการเลือกที่ตั้งชุมชนเพื่อการทำการค้าค้าขายของที่ตั้งชุมชนเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำการพิจารณา เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่บนแม่น้ำแควอ้อม การที่จะเดินทางเข้ากรุงเทพจะต้องใช้เส้นทางคลองดำเนินสะดวก มาถึงแม่น้ำท่าจีน จากนั้นเข้ามายังคลองภาษีเจริญ จึงมาถึงกรุงเทพที่แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งการใช้เส้นทางนี้จากชุมชนที่จะมายังตลาดบางนกแขวก ปากทางเข้าคลองดำเนินสะดวก ที่ประตูน้ำบางนกแขวก จะต้องวิ่งย้อนกลับมาที่บริเวณปากคลองอัมพวา และจึงวิ่งขึ้นตามแม่น้ำแม่กลองไปยังตลาดบางนกแขวก ซึ่งจากสอบถามประชาชนในพื้นที่ถึงการเดินทางไปส่งสินค้ายังกรุงเทพ จากชุมชน นั้นจะใช้คลองลัดที่เชื่อมแม่น้ำสองสายคือแม่น้ำแควอ้อมและแม่น้ำแม่กลองซึ่งจะเชื่อมต่อชุมชนบางนกแขวกและชุมชนปากคลองวัดประดู่เข้าด้วยกัน ส่วนการเดินทางจากชุมชนปากคลองวัดประดู่ไปยัง ชุมชนอัมพวานั้นการเดินทางตามแม่น้ำแควอ้อมจะเป็นไปอย่างสะดวกเนื่องจากแม่น้ำมีขนาดไม่ใหญ่มากกระแสน้ำไม่แรง จึงสะดวกต่อการเดินทาง ในอดีต

การดำเนินการ เชื่อมโยงเส้นทางตลาดน้ำหรือชุมชนโบราณเป็นวิธีการหนึ่งในการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างคุณค่าให้พื้นที่ชุมชนริมน้ำซึ่งตอบสนองการเข้าถึงพื้นที่ด้วยการเดินทางทางน้ำ คุณค่าความงามที่เกิดจากเข้าถึงพื้นที่ด้วยวิธีการเดินทางแบบดั้งเดิม ซึ่งเรือที่ใช้ในการนำคนจากพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำ อาจเป็นเรือขนสินค้าในอดีตนำมาปรับเป็น เรือที่นำนักท่องเที่ยวล่องแม่น้ำแควอ้อมและแม่น้ำแม่กลอง (ภาพที่ 5.1)

5.5 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากแนวทางในการดำเนินการศึกษาพื้นที่ ในด้านเอกลักษณ์ของชุมชนในสวนความหมายของชุมชนปากคลองวัดประดู่ นั้นเป็นผลอันเกิดจาก ลักษณะการใช้งานของพื้นที่ในชุมชนและที่ตั้งชุมชนซึ่งข้อมูลที่แสดงออกมาในพื้นที่นั้นไม่ได้ปรากฏจากสภาพทางกายภาพของพื้นที่ ประวัติศาสตร์แต่เป็นการสืบค้นความหมายของพื้นที่ที่เกิดจาก สถาปัตยกรรมและพื้นที่ในชุมชนที่

ตอบสนองต่อการใช้งานในอดีต และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนทางการค้า ที่มีลักษณะของกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เชื่อมโยงด้วยโครงข่ายทางการเดินทางทางเรือ อันเป็นเหตุผลหลักในการตั้งถิ่นฐานของชุมชนการค้าทางน้ำ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากการสอบถามถึงกิจกรรมและวิถีชีวิตในอดีตของจากการบอกเล่า ถึงวิถีชีวิตในอดีตของชาวชุมชน หรือสถานที่ที่ชาวชุมชนภาคภูมิใจ และอยากให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เป็นการสืบค้นสถานที่ที่เป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของพื้นที่และประชาชนในพื้นที่เล็งเห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การที่จะรักษาไว้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับคนในชุมชน ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชุมชนในอดีต นอกจากนี้การรวบรวมข้อมูลด้านปัญหาของพื้นที่ซึ่งจากสภาพที่ตั้งที่อยู่ในพื้นที่ตามธรรมชาติ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอาจไม่ปรากฏในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้ามาทำการศึกษา การร่วมสืบค้นข้อมูลในพื้นที่จากชุมชนจะได้ข้อมูลที่เป็นส่วนสำคัญต่อชาวชุมชน และข้อมูลจากการสังเกตของผู้เข้าศึกษาพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ประวัติศาสตร์ในการนำสิ่งที่เป็คุณค่าของชุมชน และปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ประวัติศาสตร์นำมาวิเคราะห์และกำหนดปัญหาในพื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ซึ่งการร่วมมือระหว่างประชาชนและนักอนุรักษ์และวางแผนเป็นการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่เป็นชุมชนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่วิถีชีวิตของชุมชนเป็นองค์ประกอบหลักของเอกลักษณ์ของชุมชน การได้ทำความเข้าใจถึง ความสำคัญของพื้นที่และปัญหาจากชุมชนร่วมกับการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเพื่อ ร่างเป็นแผนในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ในขั้นตอนเชิงวิชาการโดย นักอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน จากนั้นนำแผนการดำเนินการเสนอกลับสู่ชุมชน เพราะในขั้นตอนการวิเคราะห์และการวางแผนอาจต้องใช้การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในรายแขนง และยังเป็นการลดปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้ง และผู้ได้รับและเสียผลประโยชน์ในพื้นที่ หลังจากที่ได้ร่างแผนในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาแล้วการนำผลที่ได้ให้ประชาชนร่วมในการตรวจสอบและดำเนินการ ทั้งโดยองค์กรชุมชนและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนแผนให้เหมาะสม กับความต้องการของชุมชนบนพื้นฐานของเป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนาบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมชุมชน และสามารถตรวจสอบและเสนอแนวทางแก้ไขตลอดการดำเนินการ

การทำการศึกษาชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ชาวชุมชนจะรู้จักกัน ในกลุ่มเพื่อนบ้าน การเข้าไปทำการศึกษา จำต้องมีขั้นตอนในการเข้าไปจะทำให้ได้รับสำรวจพื้นที่ ความไว้วางใจจากชาวชุมชนในการให้ข้อมูลและความปลอดภัยของผู้ทำการศึกษา

5.5.1 การเตรียมการศึกษาพื้นที่เบื้องต้น การหาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่การสำรวจเบื้องต้นของสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ คุณค่าพื้นที่ชุมชนปากคลองวัดประดู่อยู่ที่ความต่อเนื่องของกลุ่มสถาปัตยกรรมเรือนแถว และความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่ เป็นการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ที่จะดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ภาพถ่ายทางอากาศ และแผนที่ที่ตั้ง เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการทำการศึกษพื้นที่

5.5.2 การพบหน่วยราชการในพื้นที่และองค์กรชุมชน โดยเฉพาะส่วนราชการในพื้นที่ ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่นเช่นในการศึกษาชุมชนปากคลองวัดประดู่ เข้าพบกับนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลวัดเพลงและเทศมนตรีตำบลวัดเพลง แนะนำเหตุผลในการเข้ามาทำการศึกษพื้นที่ และกระบวนการในการทำงาน เพื่อขอคำแนะนำกลุ่มคนในพื้นที่ที่ตรงกันแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งทางเทศบาลตำบลวัดเพลงแนะนำให้ประสานงานกับคณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาลตำบลวัดเพลง การเก็บข้อมูลจากเทศบาลตำบล อาทิเช่นแผนพัฒนาชุมชน การจัดการพื้นที่ประวัติศาสตร์หรือพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน ปัญหาในพื้นที่ ซึ่งในการศึกษาในส่วนพื้นที่ที่เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเช่นเรือนแถวริมน้ำ ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาจากเทศบาลตำบล ไม่ได้ตระหนักถึงการพัฒนามนพื้นฐานของศักยภาพทางวัฒนธรรม และบางส่วนไม่ตรงความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาด้านประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน ปัญหาในการดำเนินการอนุรักษ์ในด้านองค์กรชุมชนในพื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างในด้านของความหลากหลายและความเหมาะสมของส่วนประกอบขององค์กรไม่เอื้อต่อการเป็นองค์กรในการที่จะสามารถให้แง่มุมในการพิจารณาศักยภาพของชุมชนที่หลากหลาย บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนการจัดโครงสร้างของชุมชนอีกส่วนหนึ่งเพื่อการดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะทำให้การอนุรักษ์พื้นที่โดยการให้ประชาชนในพื้นที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะเนื่องจากการตัดสินใจในบางประเด็นจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการตัดสินใจจากหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในการทำการศึกษพื้นที่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสำเร็จการศึกษานั้นการตั้งองค์กรท้องถิ่นเพิ่มเติมเพื่อการอนุรักษ์เป็นไปได้ยากในการดำเนินการ เพราะจากโครงสร้างเดิมขององค์กรชุมชนนั้นจำเป็นต้องมี องค์กรย่อยที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาชุมชนในเชิงอนุรักษ์เหมือนดังเป็นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แต่เปลี่ยนผลิตภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน นำมาเป็นจุดขายสร้างรายได้กลับคืนสู่ชุมชน

5.5.3 การพบประชาชนในพื้นที่และการเก็บข้อมูล ตัวแทนองค์กรชุมชนอาจไม่ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านวิถีชีวิตภายในชุมชนและในอดีตของพื้นที่ ซึ่งจะสามารถแนะนำให้พบกับประชาชนในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในอดีต การสอบถามข้อมูลในด้านคุณค่าของพื้นที่และสถานที่ที่มีคุณค่าต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนจากประชาชนในพื้นที่เป็นส่วน

หนึ่งของแนวทางในการดำเนินการ เก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสำรวจของ ผู้ดำเนินการอนุรักษ์ เป็น การทำความเข้าใจพื้นที่โดยมีพื้นฐานจากประชาชนในชุมชน สิ่งใดที่ประชาชนในพื้นที่มีความ ภาควิธีใจในการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ในขณะที่เดียวกันการสอบถามถึงปัญหาในชุมชนที่ อยากรให้มีการแก้ไขก็เป็นประเด็นหนึ่งที่จะทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ พื้นที่ในชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการทั้งในด้านของการรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทาง จิตใจที่เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการใน การใช้งานในปัจจุบันเนื่องจากการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องโดยนำความหมาย ของชุมชนอันเกิด กิจกรรมและภูมิปัญญาในการตั้งถิ่นฐานในอดีตและแก้ปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะ การสอบถามคนในพื้นที่ประวัติศาสตร์ซึ่งจะได้ผลลัพธ์โดยตรงจากการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ซึ่งใน ขั้นตอนนี้ตามแนวคิดในการอนุรักษ์พื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อาจจะต้องจัดประชุมเชิง ปฏิบัติการ รวมทั้งการบรรยายเปรียบเทียบชุมชนที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมในแหล่งอื่นถึงคุณค่า และสภาพปัญหา เพื่อทำความเข้าใจว่าเป้าหมายในการดำเนินการไม่ได้เป็นการหยุดการ เจริญเติบโตของชุมชนแต่เป็นการพัฒนาบนพื้นฐานของศักยภาพทางวัฒนธรรม เป็นการสร้าง ความเข้าใจเพื่อให้ตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตน ในส่วนของกระบวนการศึกษาการจัด ดำเนินการประชุมสาธารณะเช่นนี้เป็นไปได้ยาก แต่ใช้วิธีการเรียงลำดับการสอบถามพูดคุยถึง สภาพวิถีชีวิตที่เคยรุ่งเรืองและเป็นชุมชนการค้าที่สร้างรายได้อันเป็นความภาคภูมิใจในอดีตเป็น การทำให้ผู้ร่วมสนทนาได้ตระหนักถึงศักยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนด้วยตัวเขาเอง รวมทั้ง ปฏิกริยาของผู้สัมภาษณ์ควรตั้งใจและสนใจในเรื่องราววิถีชีวิตในอดีตของชุมชนจากการบอกเล่า ของชาวบ้าน และสรุปการพูดคุยถึงสิ่งที่อยากรให้มีการพัฒนาภายในพื้นที่และอยากรให้ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งผลที่ได้ชาวชุมชนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของพื้นที่ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันต่างมีความต้องการอยากรรักษาสภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่หรือถ้า จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาและก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนก็จะเป็นการดี

5.5.4 การสำรวจลักษณะทางกายภาพของชุมชน โดยใช้ผลจากการสัมภาษณ์ เป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลพื้นที่ที่มีคุณค่าต่อคนภายในพื้นที่ชุมชน การสำรวจในขั้นตอนนี้จะ ทำให้เกิดความเข้าใจถึงลักษณะทางกายภาพที่มีความเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมที่มีความหมายต่อ พื้นที่ซึ่งข้อมูลกิจกรรมที่ เป็นข้อมูลจากการบอกเล่าซึ่งการสังเกตจากโดยตรงของผู้ศึกษาใน ช่วงเวลาปัจจุบันอาจไม่สามารถเข้าใจถึงคุณค่าของพื้นที่ในอดีตที่มีความสำคัญเป็น ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ซึ่งการกำหนดความสำคัญโดยคนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งก่อให้เกิดการ ตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ ทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดพื้นที่เพื่อ การอนุรักษ์และการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและ การกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินการอนุรักษ์ และการกำหนดซึ่งจะเกิดจากการ

พิจารณาปัญหาจากผู้ศึกษาพื้นที่เพิ่มเติม จากการกำหนดปัญหาจากประชาชนในพื้นที่ ในขั้นตอนนี้การดำเนินการสำรวจจากกรณีศึกษาเมืองนาวาโชต้า จะใช้ทีมงานของคณะที่จะทำแผนการอนุรักษ์ดำเนินการร่วมกับกลุ่มคณะกรรมการชุมชนในการร่วมสำรวจพื้นที่ และกำหนดคุณค่าของชุมชนในด้านวัฒนธรรมและศักยภาพของพื้นที่(Harry Launce Garnham,1985: 15-21)

5.5.5 การวิเคราะห์คุณค่าของพื้นที่เพื่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนา
เป็นกระบวนการในการนำข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่มาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ที่กำหนดเป็นแนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ที่ยังคงสามารถใช้งานและสร้างคุณค่าให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และเป้าหมายในการพัฒนาที่สอดคล้องกับชุมชนการสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้น จากชุมชนหรือในกระบวนการนี้จากกรณีศึกษาซึ่งมีการทำงานเป็นทีมจะมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรชุมชนเข้ามาร่วมในการพิจารณา โดยนำประเด็นจากการศึกษา สภาพทางธรรมชาติของชุมชน องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของชุมชน ความหมายที่เกิดจากกิจกรรมของพื้นที่ ทั้งในอดีตและปัจจุบันมาประมวลผลเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อการกำหนดพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชุมชนจากประชาชนและการสำรวจของทีมงาน การควบคุมการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แต่ต้องสามารถทำการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องซึ่งเงื่อนไขประการหนึ่งในการพัฒนาต้องอยู่บนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของที่ตั้งว่ามีคุณค่าระดับใดเป็นเงื่อนไขในการกำหนดแนวทางในการใช้งานในอนาคตของพื้นที่นั้น ในส่วนของพื้นที่ชุมชนปากคลองวัดวัดประดู่ลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในด้านความต่อเนื่องของสถาปัตยกรรมและคุณค่าของวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ คุณค่าในด้านที่ตั้งที่สัมพันธ์กับชุมชนโบราณด้วยเส้นทางการสัญจรทางน้ำ รวมถึงผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาพื้นที่จึงใช้แนวทางที่ให้คงการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องยอมให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยภายในที่ไม่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ของชุมชน การควบคุมการเปลี่ยนแปลงด้านหลังอาคารเรือนแถวที่เป็นบริเวณควบคุมการปลูกสร้างในด้านความสูงและสีของวัสดุ ขนาดของหลังคาและรูปแบบหลังคา เพราะเนื่องจากมุมมองทางเข้าชุมชนจากทางท่าข้ามสะพานข้ามคลองวัดประดู่จะเห็นภาพมุมสูงของชุมชน ซึ่งจากกรณีศึกษามีเป้าหมายในการรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มสถาปัตยกรรม การสร้างแนวทางสร้างมูลค่าให้กับความหมายของชุมชน

5.6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน

การนำแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทางด้านสังคมมาปรับเพื่อการปฏิบัติที่สอดคล้องกับอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนที่ยังคงรักษาจิตวิญญาณของสถานที่ในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องเพิ่มประเด็น ในกระบวนการสืบค้นทั้งทาง

กายภาพของพื้นที่และจิตวิญญาณของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนในด้านข้อมูลประวัติศาสตร์การใช้งานของพื้นที่ภายในชุมชน ซึ่งทำให้กระบวนการการส่งเสริมให้เกิดประชาสังคมในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน จะประกอบด้วยประเด็นในแต่ละกระบวนการดำเนินการอนุรักษ์เรียงลำดับตามขั้นตอนการดำเนินการด้วยแนวทางดังต่อไปนี้

- การมีส่วนร่วมในการสืบค้นหาคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ชุมชนและวิถีชีวิต
- การมีส่วนร่วมในกำหนดปัญหาของชุมชน
- การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยการแลกเปลี่ยนแนวคิด
- การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน
- การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการตามกระบวนการของการมีส่วนร่วมซึ่งจะกล่าวถึงวิธีการตามประเด็นในการดำเนินการอนุรักษ์แบบการมีส่วนร่วมของประชาชนจากกรณีศึกษา(ตารางที่ 5.1)

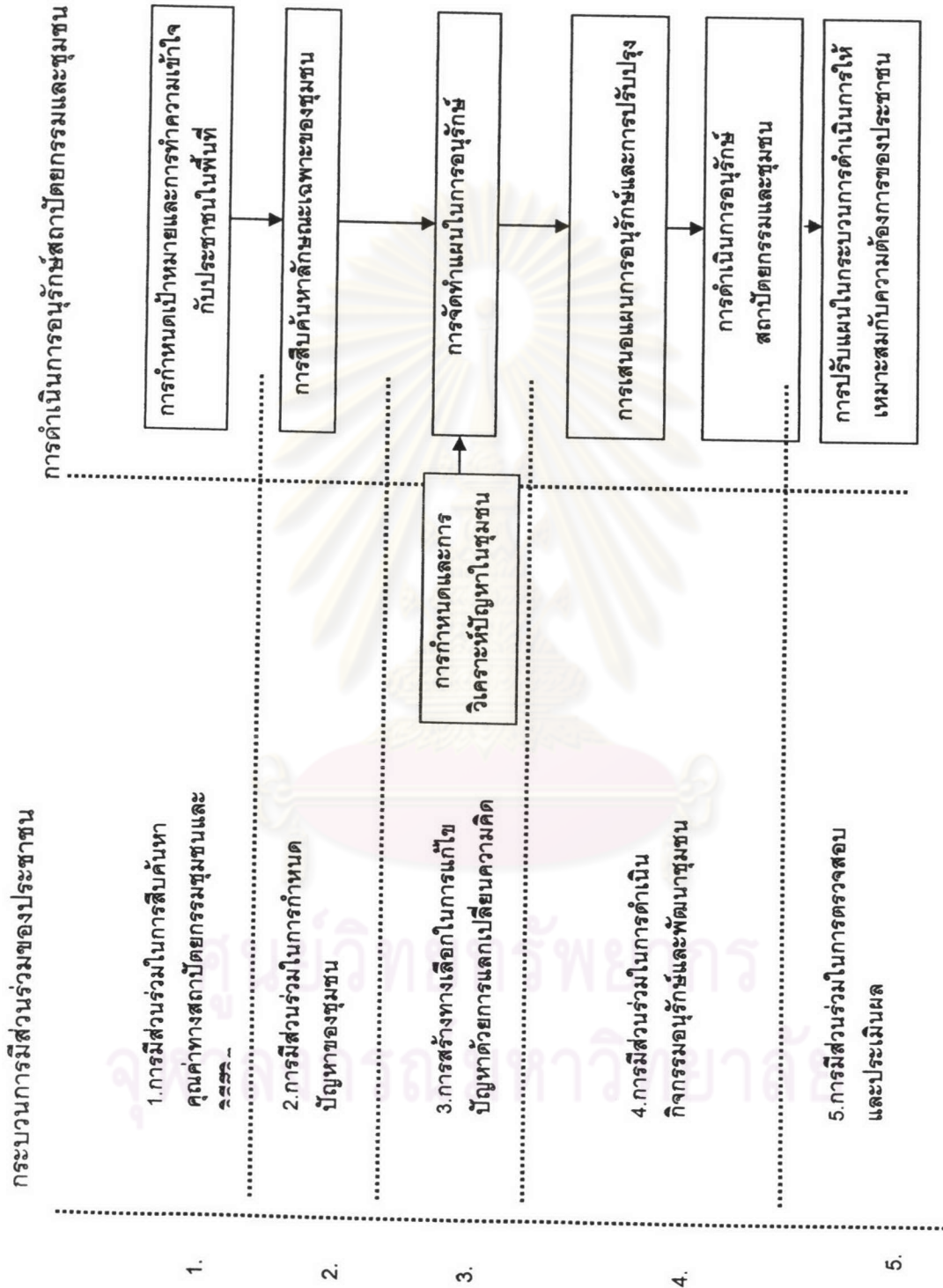
5.6.1 การมีส่วนร่วมในการสืบค้นหาคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ชุมชนและวิถีชีวิตในส่วนของขั้นตอนในการศึกษาคุณค่าของชุมชนนั้นในกระบวนการทำงานนั้นจะเป็นการร่วมมือระหว่างนักวิชาการผู้ปฏิบัติและกลุ่มตัวแทนจากชาวชุมชนในพื้นที่ที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องภายในชุมชนโดยวิธีการในการศึกษาคุณค่าในด้านเอกลักษณ์ของชุมชนจากประชาชนนั้น ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสำรวจ และแนะนำพื้นที่ที่ประชาชนเล็งเห็นในคุณค่าหรือความสำคัญ ทั้งการพูดคุยสอบถามความเป็นมาของพื้นที่ที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตในอดีตของชุมชน ซึ่งในกระบวนการขั้นตอนนี้ทำให้ได้คุณค่าของพื้นที่ในชุมชนที่มีความหมายต่อคนในพื้นที่ และผลลัพธ์อีกประการหนึ่งคือการทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตโดยต้องประกอบกับหลักเกณฑ์ของแนวคิดในการศึกษาเพื่อรักษาไว้ซึ่งจิตวิญญาณของชุมชนซึ่งจะครอบคลุมทั้งด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรมและกิจกรรมการใช้ที่ว่างในชุมชนโดย

กระบวนการจากกรณีศึกษา ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมศึกษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรม

1) ใช้การสำรวจและสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่พร้อมกับการทำงานของนักวิชาการที่ดำเนินการเก็บข้อมูลหรือการประสานกับตัวแทนขององค์กรชุมชนในการดำเนินเก็บข้อมูลด้านคุณค่า

2) ในกรณีของชุมชนขนาดใหญ่อย่างเมือง นาวาโชด้า ใช้วิธีดำเนินการในด้านแบบสอบถามจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในส่วนของข้อมูลในด้านเอกลักษณ์ของพื้นที่จะมีการสอบถามข้อมูลดังนี้(Harry Launce Garnham,1985: 149)

- ข้อมูลในด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่กิจกรรม วิถีชีวิตในอดีต

ตารางที่ 5.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สภาพป่าอนุรักษ์และชุมชน

- สถานที่ใดที่อยากจะแนะนำให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้าไปเยี่ยมชม
- สิ่งใดหรือสถานที่ใดในชุมชนที่อยากให้คงสภาพเดิมไว้

5.6.2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาของชุมชน ในพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์การสอบถามสภาพปัญหาในพื้นที่เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนเป็นการมองปัญหาของพื้นที่จากผู้อยู่อาศัยภายในพื้นที่ซึ่งผลที่ได้เป็นเครื่องมือช่วยในการวางแผนการอนุรักษ์ชุมชนที่สอดคล้องกับการดำเนินการปรับปรุงทางด้านกายภาพ และทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาของชุมชน

1) ใช้วิธีการสัมภาษณ์จากประชาชนในพื้นที่รวมทั้งการสังเกตจากนักวิชาการ ซึ่งจะครอบคลุมในด้านผลกระทบที่จะเป็นอุปสรรคในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน

2) การแจกแบบสอบถามเป็นอีกวิธีการหนึ่งจากกรณีศึกษาในการศึกษาปัญหาจากประชาชนในพื้นที่การตั้งคำถามจะตีกรอบของคำถามไปในส่วนของการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

5.6.3 การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยการแลกเปลี่ยนแนวคิด

การสร้างทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกันเป็นการปรึกษาเป็นการสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็น ทั้งในขั้นตอนของการวางแผนในการอนุรักษ์ในส่วนของจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบและประเมินผล ในขั้นตอนของการวางแผนเพื่อการดำเนินการอนุรักษ์ กระบวนการ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างแนวทางในการแก้ปัญหา

1) การวางแผนการในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนจะมาจากทีมงานนักวิชาการแต่สร้างอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเบื้องต้นจากประชาชนในพื้นที่โดยยังคงแนวทางในการดำรงคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่และสามารถตอบสนองต่อความต้องการ รวมทั้งก่อให้เกิดกับประโยชน์ต่อคนในพื้นที่

2) จากนั้นจึงทำการนำเสนอแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนจากนักวิชาการที่ดำเนินการศึกษาพื้นที่ต่อตัวแทนของประชาชนหรือองค์กรชุมชนซึ่งในกระบวนการ

5.6.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน

จากขั้นตอนในกระบวนการในการนำแผนออกมาปฏิบัติและดำเนินการอนุรักษ์ชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานของแผนในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สถาปัตยกรรมและองค์ประกอบ ที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณของชุมชน เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนแต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการปรับแผนในการดำเนิน

กิจกรรมโดยประชาชนในพื้นที่ได้ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการในขั้นตอนของการตรวจสอบและประเมินผล เป็นการผสมผสานระหว่างความสัมพันธ์ในแนวระนาบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่เป็นความสัมพันธ์แบบเท่าเทียม ร่วมกับความสัมพันธ์ในแนวตั้ง ซึ่งเป็นการบริหารจัดการอย่างละเอียดเป็นแนวทาง โดยมีทีมงานในการดำเนินการอนุรักษ์เป็นเหมือนผู้ประสานงานจากทุกฝ่ายในชุมชนและภาครัฐ

กระบวนการจากกรณีศึกษา ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ด้านการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ทางกายภาพและสภาพแวดล้อมที่จะต้องทำการควบคุมการเปลี่ยนแปลงและพื้นที่ใกล้เคียงที่จะส่งผลกระทบต่อข้างเคียงแต่ประเด็นสำคัญ คือการสร้างเงื่อนไขที่จะเอื้อให้เกิดประโยชน์กับเจ้าของอาคารเดิมและการทำให้พื้นที่ชุมชนมีคุณค่ามากขึ้นทั้งในด้านการอยู่อาศัยและมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อพื้นที่ด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรมซึ่งจะเป็นเหตุจูงใจในการอยากเข้ามามีส่วนในการดำเนินการอนุรักษ์หรือการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการในส่วนที่ต้องประสานงานกับภาครัฐเพื่อลดขั้นตอนปฏิบัติรวมทั้งการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของสถานที่และชุมชนของตน

5.6.5 การตรวจสอบและประเมินผล

การส่งเสริมและรักษาการดำเนินการอนุรักษ์ในแง่ทางความร่วมมือของชุมชนให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน โดยให้ผู้คนได้ตัดสินใจว่ากิจกรรมใดที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงต่อพวกเขา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขดำเนินการเป็นกระบวนการที่จะสอดคล้องแต่ขั้นตอน

1) การตรวจสอบแผนในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน การประเมินผลผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการตั้งประเด็นในการดำเนินการและจัดการปัญหาที่สอดคล้องและส่งผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนทั้งในด้านคุณภาพ ชีวิต เศรษฐกิจและสังคม

2) การตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินกิจกรรมสาธารณะในชุมชนเป็นการปรับแผนเพื่อให้สามารถดำเนินการต่อเนื่องบนความเหมาะสมและลักษณะเฉพาะของทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและวิถีชีวิต

3) การประเมินผลเป็นระยะในช่วงการดำเนินการอนุรักษ์ชุมชนโดยประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนในการเสนอความเห็นได้ตลอดเวลา

จากกระบวนการดำเนินการในส่วนของการตรวจสอบและประเมินโดยผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงแผนในการดำเนินการอนุรักษ์ได้ตลอดช่วงระยะเวลาการดำเนินการ

ซึ่งจากกระบวนการในการอนุรักษ์ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป้าหมายหลักคือการให้ประชาชนเข้า

มาร่วมมือในการดำเนินการพร้อมกับทีมงานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนตั้งแต่ การเริ่มต้นกระบวนการในการศึกษาข้อมูลองค์ประกอบของชุมชนที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณของชุมชน กระบวนการในการกำหนดปัญหาในการพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนปัญหาที่มีผลต่อวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชน การตรวจสอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์ชุมชน การประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์ตลอดระยะเวลาการทำงาน ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการประกอบกิจกรรมได้ตลอดระยะเวลาการทำงานเป็นการสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของชุมชน มรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาโดยชาวชุมชนบนพื้นฐานขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมของชุมชน

5.7 โครงสร้างขององค์กรชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่ชุมชน

จากโครงสร้างเดิมของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยเทศบาลตำบลวัดเพลง องค์กรชุมชน เป็นตัวแทนของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประสานงานกับหน่วยงานราชการท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ ในการนำเสนอแผนในอนุรักษ์ชุมชนโดยในพื้นที่เทศบาลตำบลวัดเพลงได้กำหนดโครงสร้างการบริหารองค์กรชุมชนซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน โครงสร้างขององค์กรชุมชนที่แต่งตั้งโดยเทศบาลตำบลวัดเพลงมีรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนดังนี้

คณะกรรมการชุมชนที่ร่วมกันเป็นตัวแทนในการบริหารจัดการปัญหาภายในชุมชนและพัฒนาชุมชนของตนเองซึ่งเป็นการจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลวัดเพลงโดยใช้ชื่อว่าคณะกรรมการชุมชนศรัทธาร่วมใจโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมตลอดจนมีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในอันที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความก้าวหน้าตลอดจนเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานและเพื่อความสามัคคีในชุมชน ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่จำนวน 15 คนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารชุมชน โดยแบ่งเป็นส่วนหลักและมีหน้าที่โดยสรุป

ฝ่ายบริหาร หน่วยงานในการประสานงานองค์กรระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน

ฝ่ายการปกครอง

ฝ่ายการคลังและการเงิน ควบคุมและจัดการด้านการเงินส่วนกลางภายในชุมชน

ฝ่ายพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหาและจัดการด้านการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ

ฝ่ายสวัสดิการและสังคม ดูแลด้านสุขภาพ

ฝ่ายการศึกษา

ฝ่ายการสาธารณสุข

โดยได้รับความร่วมมือจากเทศบาลตำบลวัดเพลงเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งโดยหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนจะครอบคลุมในการบริหารปกครอง โดยหน้าที่หลักของคณะกรรมการชุมชนจากระเบียบเทศบาลตำบลวัดเพลงในการดำเนินงานมีดังนี้¹

- เป็นผู้เสริมสร้าง จิตสำนึก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและของสังคม
- เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชน อาทิเช่นกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมสาธารณสุข กิจกรรมพัฒนาอาชีพและการปรับปรุงชุมชน
- เป็นส่วนกลาง ในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชนรวมทั้งสะท้อนความต้องการและข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ
- เป็นหน่วยงานในการประสานโครงการกิจกรรมต่างๆระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชนและระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่างๆภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งชุมชนแห่งอื่นๆด้วย
- เป็นผู้ส่งเสริมและบำรุงศิลปประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันดีของชุมชน
- เป็นผู้ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาถึงการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ของคณะกรรมการชุมชน ในการจัดทำแผนโครงการเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนนั้น มีหน้าที่ครอบคลุมและเกี่ยวข้อง

- การซ่อมสร้างปรับปรุง สาธารณะสมบัติในชุมชน เช่นถนนสะพาน คูคลองขุดคลองแหล่งน้ำ
- การจัดทำโครงการต่างในส่วนที่จะทำให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- การส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นบูรณะและพัฒนาศาสนสถาน
- การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองท้องถิ่นและการมีส่วนร่วม
- การรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนและป้องกันอันตรายอันเกิดจากสภาพแวดล้อมในชุมชน

การตั้งคณะกรรมการชุมชนเป็นการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ปราศจากอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการเพราะนอกจากแนวคิดในการมีส่วนร่วมแล้วต้องพิจารณาสร้าง

¹ เอกสารระเบียบเทศบาลตำบลวัดเพลง ว่าด้วยกรรมการชุมชนและอำนาจหน้าที่กรรมการชุมชน พ.ศ.2546
ม.ป.พ.หน้า20

คณะกรรมการที่สอดคล้องกับสภาพที่ตั้งชุมชนที่มีความแตกต่างในด้านเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมและชุมชน จำเป็นต้องมีคณะกรรมการชุมชนที่สามารถประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ นักอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและทีมงาน หน่วยงานของรัฐ และต้องมีความหลากหลายเชี่ยวชาญความรู้ในพื้นที่ชุมชน และต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชน เพราะเนื่องจากพื้นที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน แต่ต้องได้รับความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่และการสร้างทัศนคติที่ดีในการดำเนินการอนุรักษ์ ซึ่งการประสานงานระหว่างองค์กร และประชาชนในพื้นที่ยังขาดการสร้าง ความเข้าใจในด้านการพัฒนาที่ชาวชุมชนไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาหลายประการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ปัญหาเกิดในส่วนของขาดการประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตัดสินใจ การสร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชน ในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชนซึ่งเกิดจากความเข้าใจแนวทางการพัฒนาและการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและชุมชน

การได้รับผลตอบแทนจากการที่ยังคงอยู่อาศัยในพื้นที่ สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น และคุณค่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของชุมชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องเกิดจากความร่วมมือในการทำงานระหว่างบุคคลหลายฝ่าย และการระดมความคิดเห็นเพื่อไปสู่เป้าหมาย ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนโครงสร้างขององค์กรที่จะสามารถรองรับแนวทางในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชน ที่สามารถสรุปจากกรณีศึกษา เมืองนาวาโชต้า มลรัฐ เท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา และ ยานากะ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ร่วมกับการศึกษาโครงสร้างของคณะกรรมการชุมชนของชุมชนปากคลองวัดประดู่ และปัญหาในการดำเนินการและการประสานงานกับประชาชนในพื้นที่

ซึ่งแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรชุมชนที่จะมาใช้ในการดำเนินการอนุรักษ์ชุมชน โดยมีแนวทางในการเลือกกลุ่มคนที่จะเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อการดำเนินการในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่ชุมชน หลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการ ต้องเป็นผู้มีความสนใจในพื้นที่หรือองค์กรเดิมที่สนใจในการอนุรักษ์ชุมชน ผู้ที่เป็นนักลงทุนและนักธุรกิจ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการศึกษาทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัย วิทยาลัยท้องถิ่น หรือบุคคลจากวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มองค์กรทางด้านสังคม และประชาชนในพื้นที่ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ต้องทำการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นองค์กรที่จะทำงานร่วมกับคณะทำการศึกษา ซึ่งสามารถสละเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์ในระหว่างการทำโครงการโดยจะมีจำนวนผู้เข้าร่วมคณะกรรมการในการอนุรักษ์ประมาณ 15 - 20 คน และประเด็นจะต้องมีบุคคลที่มีความเข้าใจและมีความชำนาญในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเป็น ผู้ประสานงานระหว่างคณะกรรมการชุมชนในการดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่และคณะทำงานศึกษาพื้นที่เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ รวมถึงหน่วยงานและองค์กรประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยคุณสมบัติของผู้มาดำเนินการประสานงานนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการวางแผน ด้าน

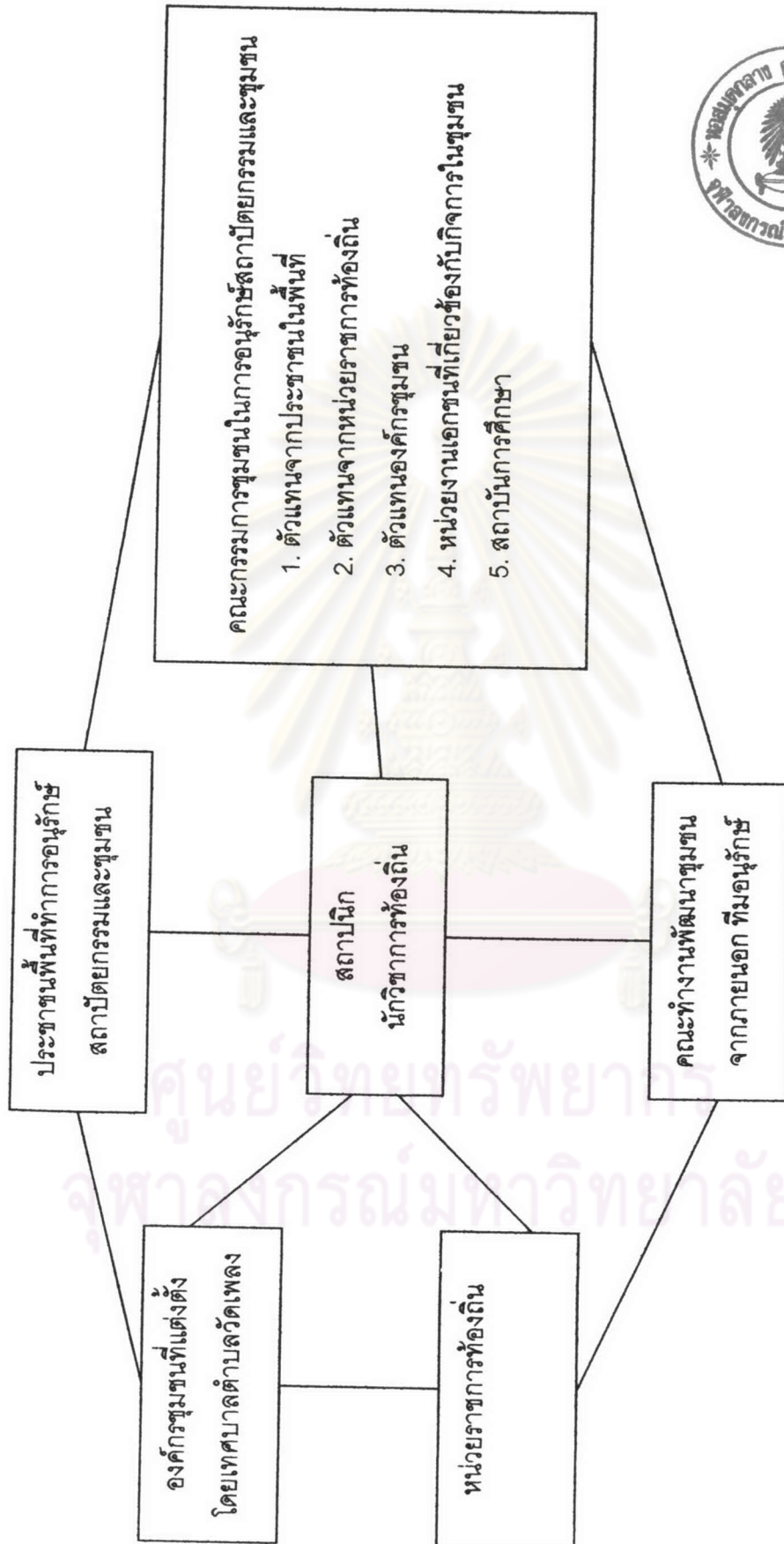
เศรษฐศาสตร์ ด้านการออกแบบชุมชน ด้านการอนุรักษ์ชุมชน ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อม หรือเมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างการทำงานในการอนุรักษ์ชุมชนยาวนาน ที่มีผู้ประสานงานเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่ในการดำเนินการอนุรักษ์และประสานงานระหว่างชาวบ้านกับผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชน องค์กรท้องถิ่นและหน่วยราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์

สรุปการจัดการในด้านโครงสร้างขององค์กรชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินการโดยคัดเลือกตัวแทนที่มีหลักเกณฑ์ดังกล่าวเข้ามาร่วมกลุ่มจัดตั้งเป็นคณะกรรมการในพื้นที่เพื่อการพัฒนาเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการกำหนดทิศทางส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนร่วมกันคณะทำงานอนุรักษ์ชุมชนจากภายนอก โดยมีการประสานงานและดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

การอนุรักษ์พื้นที่ที่ยังคงมีการอยู่อาศัย ที่ต่อเนื่องจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน การควบคุมและดำเนินการสิ่งใดกับพื้นที่ในเบื้องต้นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้าน ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง สถาปัตยกรรมและชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการอนุรักษ์ เริ่มจากการทำความเข้าใจ และสร้างทัศนคติในการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการอนุรักษ์บนพื้นฐานของทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนั้นการจัดตั้งองค์กรชุมชนที่มีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน และการจัดตั้งผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญประสานงานกับองค์กรของรัฐในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน และเนื่องจากในการดำเนินการอนุรักษ์พื้นที่ส่วนหนึ่งต้องสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการอนุรักษ์ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับกลุ่มสถาปัตยกรรมเก่าและทำให้เกิดผลประโยชน์กับคิณผู้อยู่อาศัยพื้นที่ เป็นคุณค่าที่มองเห็นได้ (Visible value) จึงต้องมีการร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรเอกชนนอกพื้นที่ ซึ่งองค์กรที่ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการอนุรักษ์ด้วยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาชุมชน โดยมีโครงสร้างของคณะกรรมการเพื่อการอนุรักษ์ (ภาพที่ 5.2)

- ประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในอาคารที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์
- คณะกรรมการชุมชนอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน
- คณะกรรมการชุมชนที่แต่งตั้งโดยเทศบาลท้องถิ่น

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(ภาพที่ 5.2) โครงสร้างของคณะกรรมการเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนปากคลองวัดประดู่

5.7.1. ประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในอาคารที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์

ในการเข้าศึกษาพื้นที่เบื้องต้นการเข้าทำการศึกษาข้อมูลขององค์ประกอบในพื้นที่จากประชาชนหรือการร่วมศึกษาเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งการสอบถามเรื่องราวของวิถีชีวิตในอดีตของพื้นที่ชุมชนเป็นการเก็บข้อมูลที่จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของชุมชนทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพที่ทรงคุณค่า ต่อประชาชนในพื้นที่ ลักษณะการใช้งานพื้นที่ทั้งในอดีตและปัจจุบันของชุมชน รวมทั้งความหมายที่เกิดจากการใช้งานของชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของพื้นที่ซึ่งข้อมูลเบื้องต้นจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นข้อมูลที่บุคคลภายนอกอาจไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อคนในชุมชน ซึ่งในกระบวนการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นสามารถดำเนินการได้ทั้งวิธีการสอบถาม แบบรายบุคคลหรือการจัดทำแบบสอบถาม การจัดประชุมสาธารณะกับกลุ่มคนในพื้นที่นอกจากเป็นการสืบค้นข้อมูลจากประชาชน ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนั้นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ยังมีส่วนในการกำหนดทิศทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนและร่วมกำหนดสภาพปัญหาในพื้นที่ ซึ่งการร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่จะเกิดขึ้นตลอดกระบวนการทั้งในส่วนของงานในแผนการอนุรักษ์เสนอกลับสู่ประชาชนในพื้นที่ และระหว่างกระบวนการอนุรักษ์ก็สามารถให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทางในการปรับแปลเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ

5.7.2. คณะกรรมการชุมชนร่วมดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา

เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ที่จะร่วมดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนตลอดกระบวนการดำเนินการ ซึ่งตัวแทนขององค์กรชุมชนส่วนนี้จะมามีบทบาท ตั้งแต่กระบวนการสืบค้น การกำหนดปัญหาในพื้นที่ การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยการแลกเปลี่ยนแนวคิด การมีส่วนร่วมการดำเนินการร่างแผนการอนุรักษ์และการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ตลอดจนการตรวจสอบและประเมินผลซึ่ง การตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมดำเนินการอนุรักษ์ จะต้องมีองค์ประกอบขององค์กรที่หลากหลาย ซึ่งควรจะประกอบด้วยบุคคลจากส่วนต่างคือ

1) ตัวแทนจากประชาชนในพื้นที่ ที่มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน และตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง

2) หน่วยราชการท้องถิ่น ตัวแทนของหน่วยราชการท้องถิ่นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและรู้ถึงความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบในการบริการด้านสาธารณูปโภคขั้นต้น ได้แก่ ทางเดิน ถนน และเป็นหน่วยงานขั้นต้นที่จะสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ชุมชนตลาดน้ำปากคลองวัดประดู่ เนื่องจาก พ.ร.บ.ผังเมือง ได้ให้อำนาจหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดทำผัง

เฉพาะขึ้น โดยเฉพาะยังมีหมู่บ้านและชุมชนที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่นกับหน่วยงานรัฐอื่นใน
 ที่นี้ก็คือ เทศบาลตำบลวัดเพลง ซึ่งทางราชการสามารถใช้งบประมาณช่วยเหลือผ่านมายัง
 เทศบาลตำบลได้ และจะทำหน้าที่ประสานงานกับจังหวัดเพื่อออกข้อบัญญัติท้องถิ่นควบคุมการ
 ก่อสร้างอาคารเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ชุมชน เป็นแง่มุมในการนำเสนอความคิดเห็นที่เข้าใจปัญหาใน
 ด้านการปกครองและระเบียบต่างๆในพื้นที่

3.) **ตัวแทนจากองค์กรชุมชน** ที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนา พื้นที่ในชุมชนเข้า
 มาร่วมประสานงาน

4.) **หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชุมชน** แนวทางในการอนุรักษ์
 เชิงพัฒนาพื้นที่ นอกจากการขอความร่วมมือประชาชนในพื้นที่ในการดำเนินการ อนุรักษ์
 สถาปัตยกรรมและชุมชนแล้วจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่นการ
 จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมคุณค่าให้กับชุมชนเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากทรัพยากรทางวัฒนธรรม
 ของชุมชน โดยให้ความหมายของพื้นที่ดั้งเดิมมาส่งเสริมให้ ในด้านความหมายของพื้นที่ชุมชนที่
 เป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางการสัญจรทางน้ำและเป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างตลาดน้ำแห่งอื่นเพื่อให้
 เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวชุมชนตามเส้นทางการเดินทางด้วยเรือใน
 อดีต ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเรือโดยสารประจำทาง ที่จะดำเนินการตามแนวทางการ
 อนุรักษ์ในลักษณะโครงข่ายชุมชนตลาดริมแม่น้ำ การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวและการฝึก
 พนักงานขับเรือหางยาวให้เน้นการบริการที่อยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัยในการเดินทางและ
 การมีข้อมูลความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนและวิถีชีวิตริมน้ำ ซึ่งเป็นการประสานงานและทำความเข้าใจกับผู้ที่
 จะมาเข้าร่วมโครงการในภาคเอกชน เป็นในลักษณะการให้ความรู้เบื้องต้นเพื่อการ
 สร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งถ้าเป็นกลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่จะ
 ให้ความสนใจในพื้นที่และชุมชน

5.) **สถาบันการศึกษา** ตัวแทนจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือมหาวิทยาลัยที่มี
 ความสนใจในด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนซึ่งจะมีส่วนช่วยในการนำเยาวชนในพื้นที่เข้ามามี
 ส่วนในการพัฒนาและตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนจะเป็นผู้สืบทอดกิจกรรมทาง
 วัฒนธรรมของชุมชนสืบต่อไป

6.) **สถาปนิกและนักวิชาการที่มีความเข้าใจในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
 และชุมชน**

ปัญหาในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนปากคลองวัดประดู่คือการขาดการ
 ประสานงาน และการขาดองค์ความรู้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนโดย นักวิชาการ
 ที่มีความเข้าใจพื้นที่ในด้านคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ชุมชน สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตและรวบรวม
 ข้อมูลความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์

สถาปัตยกรรมและชุมชน ที่เอื้อประโยชน์ให้กับคนในพื้นที่ และช่วยในการสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพภายในชุมชนรวมทั้งวิธีการในการดำเนินการบูรณะสถาปัตยกรรม และเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษากับองค์กรชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น และประสานงานกับคณะทำงานในการพัฒนาชุมชนจากภายนอก ในกรณีที่มีการทำการเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชนโบราณริมน้ำ

5.7.3. องค์กรชุมชน

เป็นตัวแทนของผู้อยู่อาศัยในชุมชนประสานงานกับหน่วยงานราชการท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ ในการนำเสนอแผนในอนุรักษ์ชุมชนโดยในพื้นที่เทศบาลตำบลวัดเพลงได้กำหนดโครงสร้างการบริหารองค์กรชุมชนซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน

โครงสร้างขององค์กรชุมชน

- 1.) ฝ่ายการบริหาร หน่วยงานในการประสานงานองค์กรระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและ ผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน
- 2.) ฝ่ายการปกครอง
- 3.) ฝ่ายการคลังและการเงิน ควบคุมและจัดการด้านการเงินส่วนกลางภายในชุมชน
- 4.) ฝ่ายพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหาและจัดการด้านการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ
- 5.) ฝ่ายสวัสดิการและสังคม ดูแลด้านสุขภาพ
- 6.) ฝ่ายการศึกษา
- 7.) ฝ่ายการสาธารณสุข

องค์กรชุมชนดั้งเดิมเป็นแนวทางในการดึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมครอบคลุมในด้านการพัฒนาพื้นที่ภายในชุมชนซึ่งพื้นที่ในการดำเนินการขององค์กรชุมชนนั้นจะประกอบไปด้วยพื้นที่ที่มีการพัฒนาใหม่และพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งในการพัฒนาต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการของพื้นที่ทั้งสองส่วนจึงควรที่จะคงโครงสร้างขององค์กรส่วนกลางเพื่อการพัฒนาชุมชน

5.8. มาตรการในการอนุรักษ์ชุมชนปากคลองวัดประดู่

มาตรการที่จะช่วยส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ นั้นเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และการเพิ่มแรงจูงใจ และการสร้างประโยชน์จากเรือนแถวและพื้นที่ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวิถีชีวิตในอดีต ก่อให้เกิดรายได้กลับคืนสู่ชุมชน

5.8.1. การส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจจากศักยภาพของวัฒนธรรมของพื้นที่ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากสภาพที่ตั้งชุมชนที่ใช้แม่น้ำแควอันเนื่องมาจากคลองวัดประดู่ เป็นเส้นทางสัญจรเชื่อมโยงโครงข่ายของชุมชนโบราณทั้งในจังหวัดสมุทรสงครามราชบุรี ด้วยการจัดท่องเที่ยวทางน้ำ เพราะจะเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้

สะดวกด้วยการเดินทางโดยเรือ ซึ่งเป็นการนำนักท่องเที่ยวเข้ามายังชุมชน ซึ่งในส่วนของเรือนแถวภายในชุมชน ซึ่งทำธุรกิจการค้าทุกหลังคาเรือน ต้องปรับตัวมาเป็นการทำการค้ากับนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีชื่อเสียง เช่น ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ลิ่นจี เปลเลี้ยงเด็กโบราณ ร้านขายกาแฟโบราณร้านขายอาหาร โรงทำทองโบราณที่ทำทองด้วยมือสาคีตการทำทองร้านขายยาจีนโบราณ ยาบำรุง และกิจกรรมตลาดน้ำ รวมไปถึงการจัดพิพิธภัณฑ์เรือโบราณ ที่ใช้กันในพื้นที่ซึ่งมีจำนวนมากแต่ยังขาดการนำเสนอ หรือโรงจำลองวัฒนธรรมการสูบฝิ่นในอดีตที่ตั้งอยู่ในชุมชน

การจัดกิจกรรมในพื้นที่ภายในเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการ

1). การนำอาคารที่มีการใช้งานเพื่อการอยู่อาศัยอย่างไม่เต็มที่ เช่น ห้องบางห้องเป็นเพียงพื้นที่เก็บของ หรือเป็นห้องพักที่เจ้าของห้องกลับมาอยู่เฉพาะวันหยุดมาปรับเป็นที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แบบพักอาศัยรวมอยู่กับชาวบ้านในชุมชน

2). การทำกิจกรรมและธุรกิจที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

5.8.2. การส่งเสริมให้มีการร่วมกลุ่มองค์กรที่จะดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์บนศักยภาพทางวัฒนธรรมของพื้นที่

ปัญหาที่ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เนื่องจากการขาดองค์กรชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความเข้าใจในคุณค่าของชุมชนและเป็นกลุ่มคนที่มาจากตัวแทนทั้งจากองค์กรท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐ ร่วมมือกับตัวแทนประชาชนในชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน โดยมีผู้ประสานงานที่มีความเข้าใจถึงแนวทางในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เป็นตัวประสานความต้องการจากทุกฝ่ายเป็นต้น (ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดด้านโครงสร้างขององค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ต่อไป) ซึ่งจะเข้ามาร่วมประชุมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ ให้สอดคล้องกลมกลืนกับแนวทางในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในการทำโครงการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนโบราณริมน้ำ องค์กรชุมชนกลุ่มนี้เป็นตัวแทนในการประสานงานกับองค์กรชุมชนจากชุมชนโบราณแห่งอื่น ทำให้การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำนั้น เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมบนพื้นฐานลักษณะเด่นทางเอกลักษณ์

5.8.3. การส่งเสริมและการให้ความรู้กับชุมชนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการอนุรักษ์พื้นที่ภายในชุมชน และการจัดทำโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์จากพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ และการทำให้การดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนในด้านการอนุรักษ์นั้นมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดการด้านความรู้ในการอนุรักษ์และดูแลอาคาร เช่น

1) การจัดทำเอกสาร เผยแพร่ ถึงวิธีการในการซ่อมแซมอาคารเรือนแถว แนวทางในการต่อเติมอาคาร และอนุรักษ์องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์โดยเผยแพร่ผ่านองค์กรชุมชนไปยังผู้ที่อยู่อาศัยภายในอาคารที่ต้องดำเนินการอนุรักษ์ หรือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้อาคารที่ไม่มีการใช้งานบริเวณกลุ่มเรือนแถวเป็นสถานที่เผยแพร่ และให้ข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2) เนื่องจากในพื้นที่มีโรงเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งหากนำเยาวชนกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือทำให้ชุมชนกลายเป็นสถานที่แห่งหนึ่งในการเรียนรู้นอกห้องเรียนของเยาวชนถึงกิจกรรมในอดีต รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยการเป็นไกด์ท้องถิ่นในการบอกเล่าประวัติความเป็นมาและกิจกรรมต่างๆ กับนักท่องเที่ยวเป็นการสืบทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กลับเยาวชนรุ่นต่อไปได้เข้าใจถึงประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาของกลุ่มคนรุ่นหนุ่มสาวในชุมชนที่ย้ายออกไปทำงานนอกชุมชนคงเหลือแต่ผู้สูงอายุ จะทำให้เกิดความต่อเนื่องของกลุ่มชาวชุมชนที่อยู่อาศัยภายในชุมชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุปและเสนอแนะ

เอกลักษณ์ของพื้นที่ชุมชนปากคลองวัดประดู่ นั้นประกอบด้วย กลุ่ม สถาปัตยกรรมเรือนแถว ที่มีความต่อเนื่องตามแนวคลองวัดประดู่และแม่น้ำแควน้อยที่มี ลักษณะเฉพาะด้านการจัดที่ว่างภายในที่มีห้องโถงสำหรับตั้งแท่นบูชา(เกซิ่น) ซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของเรือนแถวในชุมชน รวมถึงลักษณะที่ตั้งชุมชนที่เป็น สถานที่เชื่อมโยง ทางด้านกิจกรรมตลาดน้ำที่จะหมุนเวียนการนัดตลาด ไปยังชุมชนการค้าทางน้ำในพื้นที่ทั้งสามแห่งอันประกอบด้วย ตลาดอัมพวา ตลาดบางนกแขวกและตลาดปากคลองวัดประดู่ โดยใช้ลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนปากคลองวัดประดู่โดยใช้แนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การควบคุมการเปลี่ยนแปลง และการปรับปรุง ในส่วนสถาปัตยกรรมด้วยการรักษาความต่อเนื่องของรูปร่างหน้าสถาปัตยกรรมไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม รูปทรงหลังคา ความสูงของอาคาร รายละเอียดทางสถาปัตยกรรม และที่ว่างภายในเรือนแถวซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ส่วนค้าขายและพื้นที่ตั้งแท่นบูชาบรรพบุรุษ รวมไปถึงพื้นที่สาธารณะของชุมชน โดยมีแนวทางดังนี้

1.1 ควบคุมการปรับปรุงซ่อมแซม ในด้านการใช้วัสดุ ที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม คือไม้ เป็นวัสดุหลักในการพื้น ผนัง และฝ้าเพดาน ในส่วนของวัสดุผนังหลังคาใช้กระเบื้องว่าว

1.2 ควบคุมการต่อเติมอาคารในพื้นที่ อนุญาตให้ต่อเติมในพื้นที่ด้านหลังเรือนแถวไม้โดยควบคุมในด้านความสูงของตัวอาคารต้องไม่เกิน 6 เมตร การใช้วัสดุผนังหลังคา และขนาดความกว้างของตัวเรือนต้องไม่เกิน 8 เมตร

1.3.ควบคุมการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สาธารณะ ซึ่งได้แก่พื้นที่ทางเดินส่วนกลางด้านหน้าเรือนแถวไม้และการปรับปรุงทางเดินคอนกรีตเลียบบคลองวัดประดู่ โดยในส่วนของทางเดินหน้าเรือนแถวไม้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน กำหนดให้ใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการซ่อมทางเดิน ที่นั่งพักผ่อนและเสา ทางเดินคอนกรีต ส่วนทางเดินคอนกรีตเรียบแม่น้ำแควน้อย ต้องทำทำน้ำขึ้นลง และทำศาลาทำน้ำเชื่อมต่อพื้นที่พักอาศัย

2. การทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมในพื้นที่ โดยใช้ลักษณะเด่นของสภาพที่ตั้งชุมชนที่เป็นจุดรวม เส้นทางสัญจรทางน้ำที่เชื่อมโยง ตลาดอัมพวา ตลาดบางนกแขวกและตลาดปากคลองวัดประดู่ โดยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระหว่างตลาดน้ำโบราณทั้ง 3 แห่งด้วยใช้เรือในการเดินทางตามแม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแม่กลอง และคลองวัดปราโมทย์ เป็นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมาสู่ชุมชนรวมทั้งจัดกิจกรรมในชุมชนให้สอดคล้องต่อการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าของพื้นที่ในชุมชนและสภาพทางธรรมชาติของที่ตั้ง

นอกจากการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนแล้วประเด็นที่เป็นผลจากการดำเนินการโดย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ พบว่าประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ อนุรักษ์ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบค้นคุณค่าของพื้นที่ชุมชน การกำหนดปัญหาของชุมชน การสร้าง ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือการกำหนดแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์ ตามลำดับเพื่อสรุป เป็นแผนเบื้องต้นในการดำเนินการอนุรักษ์ ซึ่งในส่วนของขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการอนุรักษ์ ไม่เกิดขึ้นในกระบวนการศึกษานี้ คือ การดำเนินการอนุรักษ์โดยชุมชน และการตรวจสอบ ประเมินผล

ปัญหาในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชน คือการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานของ รัฐกับประชาชน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาโดยหน่วยงานของรัฐ บางกรณีชาวชุมชน ไม่ได้เห็นชอบด้วยทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้นภายในชุมชน องค์การชุมชนเพื่อการดำเนินการอนุรักษ์ เป็นตัวแทนความเห็นของชุมชนในการร่วมดำเนินการพัฒนาเชิงอนุรักษ์โดยมีโครงสร้างขององค์กร ประกอบด้วยบุคคลจากหน่วยงานรวมทั้งกลุ่มคนหลากหลายอาชีพ หรือตัวแทนจากองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การดำเนินการอนุรักษ์โดยคนในชุมชนมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างยั่งยืน ปัจจุบันสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีผู้ประสานงานและดำเนินการที่มีความเข้าใจในมรดกทาง วัฒนธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย